

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.42>

НОТАРІУС ЯК СУБ'ЄКТ ТРУДОВОГО ПРАВА

Меркулов П.Ю.,*аспірант Східноукраїнського національного університету**імені Володимира Даля*

ORCID ID: 0000-0002-7393-2103

merkupavlo@gmail.com

Меркулов П.Ю. Нотаріус як суб'єкт трудового права.

У статті здійснено розгляд нотаріуса як суб'єкта трудового права. Вченим зазначено про дуальність правового становища нотаріусів та правового регулювання їх специфічної діяльності, тобто розповсюдження на них норм як трудового права так і спеціального законодавства щодо регулювання трудових правовідносин. Автором окремо наголошено на тому, що за законодавчим розумінням поняття «нотаріус» неможливо охарактеризувати нотаріуса саме як суб'єкта трудового права, оскільки це поняття в повному обсязі не розкриває ознаки та особливості нотаріуса саме з точки зору трудового права. Профільний закон також не має прямого посилання на регулювання певних правовідносин у сфері нотаріату нормами трудового законодавства, в той час, як окремі статті все ж передбачають таке регулювання. Окрему увагу звернуто на те, що нотаріус як суб'єкт трудового права може бути як в якості працівника, коли він вступає у трудові відносини із певною нотаріальною контрою чи міністерством юстиції України так і в якості роботодавця - характерним є для приватного нотаріуса, у випадках, коли здійснюється оформлення трудових договорів із іншим працівниками (помічником нотаріуса, секретарем тощо).

Розуміння нотаріуса як суб'єкта трудового права визначено наступними особливостями: 1) особливим видом трудової діяльності – нотаріальною діяльністю; 2) правове регулювання діяльності нотаріусів забезпечується нормами профільного закону, який базуються на нормах трудового законодавства; 3) правовий статус нотаріуса як суб'єкта здійснення нотаріальної діяльності доповнюється ознаками правового статусу працівника; 4) розуміння нотаріуса як фізичної особи; 5) особливий характер завдань та функцій нотаріуса; 6) встановлений процес оформлення трудових правовідносин нотаріуса; 7) поширення на нотаріуса юридичних гарантій, які притаманні для суб'єктів трудового права та трудових правовідносин.

Ключові слова: нотаріус, трудове право, суб'єкт, трудова діяльність, правове регулювання.

Merkulov P.Iu. Notary as a subject of labor law.

The article examines the notary public as a subject of labor law. Scientists have indicated the duality of the legal status of notaries and the legal regulation of their specific activity, i.e. the distribution of norms of both labor law and special legislation on the regulation of labor relations to them. The author separately emphasized that according to the legislative understanding of the concept of "notary" it is impossible to characterize a notary precisely as a subject of labor law, since this concept does not fully reveal the characteristics and features of a notary from the point of view of labor law. The profile law also does not have a direct reference to the regulation of certain legal relations in the field of notary by the norms of labor legislation, while certain articles still provide for such regulation. Particular attention is paid to the fact that a notary as a subject of labor law can be both as an employee when he enters into labor relations with a certain notary office or the Ministry of Justice of Ukraine, and as an employer - it is typical for a private notary, in cases, when employment contracts are drawn up with other employees (assistant notary, secretary, etc.).

The understanding of a notary as a subject of labor law is determined by the following features: 1) a special type of labor activity - notarial activity; 2) legal regulation of the activities of notaries is ensured by the norms of the specialized law, which are based on the norms of labor legislation; 3) the legal status of a notary public as a subject of notarial activity is supplemented by signs of the legal status of an employee; 4) understanding of a notary public as a natural person; 5) special nature of tasks and functions of a notary public; 6) established process of registration of notary's employment relationship; 7) extension to the notary of legal guarantees that are inherent to subjects of labor law and labor relations.

Key words: notary public, labor law, subject, labor activity, legal regulation.

Вступ. Особливий характер соціальних послуг у нашій державі надають нотаріуси, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також

факти, що мають юридичне значення та вчиняти інші нотаріальні дії, які чітко передбачені Законом України «Про нотаріат», з метою надання їм юридичної вірогідності. Нотаріуса цілком можна вважати особливим суб'єктом, який уповноважений на здійснення соціального захисту громадян, які до нього звертаються, захисту їх прав, свобод та законних інтересів. Часто, нотаріуса розглядають як окрему фігуру, яка не пов'язана ні з державою, ні з іншими посадовими особами, які здійснюють соціальний захист, а є автономною та незалежною. В цілому така думка є вірною, оскільки на сьогодні правовий статус нотаріуса (як державного так і приватного) достеменно не вивчений, а тому й мають місце деякі складнощі щодо його місця у системі як державних органів, так і в системі суб'єктів трудового права загалом. Загалом, можна говорити про, так звану, дуальність правового становища нотаріусів та правового регулювання їх специфічної діяльності, тобто розповсюдження на них норм як трудового права так і спеціального законодавства щодо регулювання трудових правовідносин. Мова йде про те, що за нотаріусами зберігаються трудові права, які визначені для особи, а також права, які закріплюються по відношенню до конкретної сфери діяльності – нотаріальної діяльності чи безпосередньо професії нотаріуса.

Стан опрацювання проблематики. Окремі аспекти роботи нотаріату, нотаріальної діяльності та власне розуміння нотаріуса як конкретного суб'єкту у своїх працях розглядали наступні вчені: В.В. Баранкова, К.Ф. Білько, Г.Ю. Гулевська, Н.В. Ільєва, І.І. Когутич, І.В. Паризький, Л.К. Радзієвська, В.С. Тарасенко, С.Я. Фурса тощо. Проте, недостатньо дослідженим є правовий статус нотаріуса саме як суб'єкта трудового права. Також при розгляді нотаріусів як суб'єктів трудового права, виникає досить багато питань та цікавих моментів, які потребують окремого тлумачення чи уточнення.

Постановка завдання. Метою статті є виділення та дослідження тих ознак, які характеризують нотаріуса саме як суб'єкта трудового права. Для досягнення поставленої мети у статті здійснюється розгляд загальних понять «суб'єкт трудового права» та «нотаріус», досліджуються норми профільного закону, який регулює діяльність нотаріусів, окреслюється спеціальний правовий статус нотаріуса, а також виділяються окремі особливості, за якими й здійснюється розгляд нотаріуса як суб'єкта трудового права.

Результати дослідження. Дослідження розуміння нотаріуса як суб'єкта трудового права ми пропонуємо розпочати із короткого розгляду поняття «суб'єкт трудового права» та «нотаріус». У науковій літературі точаться дискусії щодо розуміння та співвідношення таких понять як «суб'єкт трудового права» та «суб'єкт трудових

правовідносин», що, беззаперечно, впливає на розуміння змісту прав досліджуваного суб'єкта. Одні ототожнюють наведені вище поняття, інші навпаки їх розрізняють. Ми ж не будемо поглиблюватися саме в проблему ідентичності чи розмежування вказаних понять, а наголосимо лише на тому, що особливістю трудового права є його специфічний суб'єктний склад трудових правовідносин, який сформувався, оскільки: по-перше, це забезпечує практичну реалізацію трудових прав та обов'язків; по-друге, відображає правові властивості учасників відносин з питань праці; по-третє, сприяє перетворенню відносин з питань праці у відповідні правовідносини; по-четверте, сприяє активному функціонуванню правовідносин з питань праці [1, с. 97]. Метою нашого дослідження все ж буде розгляд нотаріусів саме як суб'єктів трудового права, яке, на нашу думку, є більш ширшим поняттям, ніж «суб'єкт трудових правовідносин». Досліджуючи поняття «суб'єкта трудового права» Т.Р. Куценко пропонує охопити всіх осіб, що мають необхідну правосуб'єктність та потенційну можливість вступити до трудових правовідносин. Натомість суб'єкти трудових правовідносин – це вже чітко визначені учасники трудових правовідносин, який має чітко визначений взаємозв'язок з іншими учасниками трудових правовідносин [2, с. 702]. В.І. Прокопенко вважає, що суб'єкт трудового права є особа (фізична або юридична), яка може бути учасниками трудових та пов'язаних із ними правовідносин, у котрій вона реалізує надані їй трудові права та виконує трудові обов'язки [3, с. 67]. Отже, суб'єкт трудового права – це фізична або юридична особа, яка набуває відповідних трудових прав та трудових обов'язків, може реалізувати їх та, фактично, в подальшому стати учасником відповідних трудових правовідносин.

Для більш кращого розуміння того яким чином нотаріус є суб'єктом трудового права, доцільним, на нашу думку, є й розгляд самого поняття «нотаріус». Профільним законом «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII надано наступне визначення нотаріуса це «уповноважена державою фізична особа, яка здійснює нотаріальну діяльність у державній нотаріальній конторі, державному нотаріальному архіві або незалежну професійну нотаріальну діяльність, зокрема посвідчує права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняє інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності» [4]. Структуру професійних нотаріусів на сьогодні становлять: державний нотаріус та приватний нотаріус. Державний нотаріус, як його визначає К.Ф. Білько, це особа, що займається професійною нотаріальною діяльністю, перебуваючи у штаті державної нотаріальної контори чи державного нотаріального архіву та вчиняє нотаріальні дії, які покладені на нього державою та отримує

заробітну плату за рахунок державного бюджету [5, с. 90]. Щодо розуміння приватного нотаріуса, то варто звернутися до позиції Ю.П. Ільїної, яка окреслюючи його правовий статус називає приватного нотаріуса особою, яка має певний обсяг прав та обов'язків, діє від імені держави, при цьому забезпечує організацію своєї роботи самостійно. Для приватного нотаріуса характерним є стягнення платні за свої послуги, яка визначається домовленістю між нотаріусом та особою, яка до нього звернулася або представником юридичної особи [6, с. 107]. Розглядаючи наведені вище наукові позиції вчених так і законодавче розуміння поняття «нотаріус» ми не можемо охарактеризувати нотаріуса саме як суб'єкта трудового права, оскільки в повному обсязі не розкриваються ознаки та особливості нотаріуса саме з точки зору трудового права. Профільний закон також не має прямого посилання на регулювання правовідносин у сфері нотаріату нормами трудового законодавства, в той час, як окремі статті все ж передбачають таке регулювання. І це, на нашу думку, є не досить вірним. Так, статтею 2 Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII закріплено, що правовою основою діяльності нотаріату є Конституція України, цей Закон, інші законодавчі акти України, а наступна стаття 2¹ визначає відносини на які поширюється державне регулювання нотаріальної діяльності. І правовідносин, які тим чи іншим чином стосуються трудового права у цій статті є доволі багато [4].

Враховуючи наведені вище визначення поняття нотаріуса та «суб'єкт трудового права» можемо говорити про те, що суб'єктом трудового права нотаріус стає незалежно від свого вступу у певні конкретні трудові правовідносини. На основі наведеного вище, пропонуємо більш детально окреслити розуміння нотаріуса як суб'єкта трудового права за наступними особливостями:

1. Характер діяльності нотаріуса, а саме вчинення нотаріальної діяльності, яка, на нашу думку, є особливим видом трудової діяльності. Тобто, нотаріальна діяльність у вказаному процесі є безпосередньою діяльністю нотаріуса, суть якої зводиться до надання нотаріальних послуг, виконання тих завдань та послуг, які визначені Законом України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII. Поряд із цим важливим є розуміння нотаріуса не тільки як звичайного працівника, а й як особи, до діяльності якої висуваються підвищені вимоги та підвищений контроль з боку уповноважених органів та суспільства, але це не позбавляє нотаріуса статусу найманого працівника, до якого в цілому застосовуються загальні норми трудового законодавства.

2. Правове регулювання діяльності нотаріусів забезпечується нормами профільного закону, який базуються на нормах трудового законодавства. Погодимось із думкою В.І. Прокопенка, що

тісний зв'язок трудового права з іншими галузями обумовлений неможливістю відмежування трудових відносин від суспільства, а тому трудове право не може бути відірване від тієї системи галузей права, що регулюють інші відносини суспільства [3, с. 15]. Ми повністю солідарні із наведеною вище думкою, оскільки по відношенню до досить значної кількості правовідносин, які виникають при здійсненні нотаріальної діяльності останні регулюються саме нормами трудового права та трудового законодавства. Як приклад назвемо наявність нотаріальних гарантій, під якими у науковій літературі розуміють правові засоби, які у сукупності (системі) забезпечують належну реалізацію наданих прав та виконання обов'язків всіма суб'єктами нотаріальних правовідносин [7, с. 80]. Нормами Кодексу законів про працю України не закріплено переліку гарантій для нотаріусів, що в цілому є логічним, оскільки це питання має бути врегульовано спеціальними нормами по відношенню до нотаріусів. Проте, нормами загального трудового законодавства, а саме статтею 5¹ Кодексу законів про працю України закріплено основні гарантії, які визначені до трудового процесу загалом та до праці загальних суб'єктів трудового права. Із наведеного вище переліку до нотаріусів застосовуються наступні гарантії: 1) вільний вибір виду діяльності; 2) правовий захист від необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу і незаконного звільнення, а також сприяння у збереженні роботи; 3) правовий захист від мобінгу (цькування), дискримінації, упередженого ставлення у сфері праці, захист честі та гідності працівника під час здійснення ним трудової діяльності тощо [8]. Якщо ж аналізувати норми профільного закону, який регулює діяльність нотаріусів – Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII, то варто відзначити, що основними гарантіями нотаріального процесу згідно статті 8¹ є: 1) гарантування з боку держави рівних умов доступу громадян до зайняття нотаріальною діяльністю та рівні можливості нотаріусам в організації та здійсненні ними нотаріальної діяльності; 2) заборона втручатися у діяльність нотаріуса та перешкоджати йому виконувати свій професійний обов'язок та реалізовувати свої повноваження; 3) виключно встановлений законом порядок проведення обшуків, виїмки, огляду робочого місця (контори); 4) недопущення вилучення виїмки реєстрів нотаріальних дій та документів, що передані нотаріусу на зберігання в порядку, передбаченому цим Законом, а також печатки нотаріуса [4]. З наведеного вище можна побачити чітку закономірність закріплення гарантій нотаріального процесу на основі тих гарантій, які визначені загальним трудовим законодавством – Кодексом законів про працю України. Норми профільного закону конкретизують загальні норми, але із врахуванням специфіки роботи особи та галузі здійснен-

ня діяльності. Фактично деталізація таких норм говорить про тісний взаємозв'язок загального та спеціального законодавства та формування норм спеціального трудового законодавства виключно на умовах загального трудового права.

3. Нотаріус наділений відповідним спеціальним правовим статусом, який і визначає його місце у системі органів влади та поміж інших суб'єктів трудового права. Загалом, досліджуючи питання визначення нотаріуса як суб'єкта трудового права, окреслюючи його правовий статус у трудових правовідносинах варто провести певну паралель із державним службовцем. Основна сутність такого порівняння полягає в тому, що нотаріуси, як і державні службовці, виконують особливу діяльність. В даному випадку - це нотаріальна діяльність, яка більше не притаманна жодному суб'єкту у державі, має виключно свої особливості та специфіку. Вказана теза означає те, що правовий статус нотаріуса як суб'єкта здійснення нотаріальної діяльності доповнюється ознаками правового статусу працівника. Тому в такому випадку варто говорити про комплексний підхід до визначення правового статусу нотаріуса.

У статті 3 Кодексу законів про працю України закріплюється загальне положення про те, що законодавство про працю регулює трудові відносини працівників усіх підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, виду діяльності і галузевої належності, а також осіб, які працюють за трудовим договором з фізичними особами [8]. Правовий статус нотаріуса, як і будь-якого іншого суб'єкта трудового права, визначений правосуб'єктністю та її трьома основними складовими: трудовою правоздатністю, трудовою дієздатністю та трудовою деліктоздатністю. Під трудовою правоздатністю розуміється здатність мати права та обов'язки, які визначені на законодавчому рівні, тобто визначається здатність людини до певної праці до конкретного виду трудової діяльності, можливості реалізувати свої здібності до праці у тому чи іншому напрямку. Трудова правоздатність є передумовою для участі суб'єкта у правовідносинах та характеризується наявністю в особи можливості реалізувати свої певні права. Погодимось із думкою П. Д. Пилипенка, який стверджує, що правоздатність – це не сума прав і обов'язків, а лише здатність мати права й обов'язки [9, с. 139]. Така думка обумовлює необхідність розуміння правоздатності як загальної, або ж цивільної правоздатності особи. Для нотаріусів, вважаємо, що поряд із загальною правоздатністю варто визначити й спеціальну (галузеву), суть якої зводиться до необхідності володіти комплексом відповідних прав у межах галузевого режиму регулювання. Тобто, це є два види правоздатності: цивільна та галузева. Розмежовуючи ці види правоздатності зазначимо, що «зміст нотаріальної процесуальної правосуб'єктності визначається сукупністю

процесуальних прав та обов'язків, які може мати суб'єкт нотаріальної діяльності відповідно до чинного нотаріального процесуального законодавства. Цивільна процесуальна правосуб'єктність та нотаріальна процесуальна правосуб'єктність є різними за змістом та наслідками здійснення. Нотаріальна процесуальна правосуб'єктність має самостійний характер і не є складовою частиною або проявом цивільної правосуб'єктності, а являє собою єдність структурних елементів: правоздатності та дієздатності, що дозволяє визначити її як здатність бути суб'єктом нотаріального процесу, володіти нотаріальними процесуальними правами та обов'язками і здійснювати їх» [10]. Нотаріусів можна віднести до осіб, які є носіями спеціального правового статусу особи у суспільстві, що означає й особливості їх правового становища у зв'язку із займаною посадою і діяльністю, що здійснюється від імені держави. Звичайно ж, особливості правового статусу нотаріуса не є такими явними як, наприклад, для правового статусу прокурора чи судді у суспільстві, проте все ж є підстави говорити про особливості його трудової правосуб'єктності.

Наступним елементом, на основі якого можна визначити нотаріуса як суб'єкта трудового права є його дієздатність. В.І. Костюк трудову дієздатність працівника розглядає як передбачену нормами трудового права властивість працівника своїми діями здійснювати (набувати, реалізувати, виконувати) трудові права, обов'язки, соціально-трудова гарантії, зумовлені трудовою функцією працівника за трудовим договором [11, с. 142]. Дієздатність нотаріуса пов'язана із реалізацією нотаріусом визначених законодавством прав та можливістю виконувати покладені на нього обов'язки. Особливого значення набуває й деліктоздатність нотаріуса, яка характеризується особливим порядком притягнення нотаріуса до юридичної відповідальності. У зв'язку з порушенням у своїй діяльності чинного законодавства нотаріус може бути притягнутий до адміністративної, майнової, дисциплінарної та кримінальної відповідальності. Особливе місце у системі юридичної відповідальності нотаріуса відведено питанню відповідальності за порушення професійної етики нотаріуса та нерозголошення відомостей, які стали йому відомі у процесі вчинення нотаріальних дій.

З наведеного вище можемо зробити висновок про те, що наявність у нотаріуса таких складових як правоздатність, дієздатність та деліктоздатність є однією із перших характеристик визначення нотаріуса суб'єктом трудового права, але із врахуванням галузі, в якій особа фактично працює.

4. Нотаріус є, перш за все, фізичною особою, про що чітко зазначено у визначенні поняття «нотаріус», яке закріплено законом України «Про но-

таріат» від 02.09.1993 № 3425-XII – це «уповноважена державою фізична особа» [4]. Кожна фізична особа у міру своїх можливостей стає суб'єктом трудового права, оскільки право на працю є невід'ємним правом кожної особи. Розуміння нотаріуса як фізичної особи автоматично наділяє його тими правами, які визначені Конституцією України. Одним із ключових конституційних прав людини є саме право на працю, що передбачає «можливість заробляти собі на життя працюю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується». Це фундаментальне та основоположне право будь-якої людини, яке виражає соціальну потребу людини у реалізації своїх здібностей та необхідності забезпечувати свої потреби та потреби своєї сім'ї. Особа, яка бажає стати нотаріусом вчиняє для цього певні процесуальні дії, які чітко визначені на законодавчому рівні: отримує відповідну освіту, проходить стажування, готується та складає кваліфікаційний іспит, отримує свідоцтво про зайняття нотаріальною діяльністю тощо. Всі ці активні дії є кроком до реалізації особою своєї здатності до праці, одні проходять ці етапи та стають професійними нотаріусами, інші – можуть не досягнути поставлених цілей, але у цьому процесі визначені основним законом держави трудові права особи все ж мають бути збережені. З цього приводу варто згадати думку С.А. Іванова, який на прикладі розгляду державних службовців як суб'єктів трудового права говорив про те, що за службовцями державних органів, не говорячи вже про службовців державних підприємств, наукових і соціально-культурних установ, однак повинні бути збережені трудові права, що мають безпосереднє відношення до прав людини [12, с. 56-57].

5. Нотаріус є особливим суб'єктом трудового права, що, на нашу думку, обумовлено тими завданнями та функціями, які покладено в здійснення ним нотаріальної діяльності. У відповідності до Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII основними завданнями нотаріату є обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності. Нотаріуси вчиняють нотаріальні дії, тим самим виконують функції держави та її завдання, в тому числі й забезпечують соціальний захист громадян у відповідній, визначеній формі. У таких відносинах, зв'язок нотаріуса та держави має ознаки найманого характеру праці, особливо коли мова йде про державних нотаріусів, а отже регулюється нормами трудового права. Втім, найманий характер праці супроводжується й елементами публічності. Специфіка таких правовідносин характеризується тим, що однією із сторін трудових правовідносин із нотаріусом є держава, що значно ускладнює розуміння нотаріуса саме як суб'єкта трудового

права, а отже й регулювання його праці нормами саме трудового права. Усталеною є практика розуміння того, що у випадку вступу держави у трудові правовідносини, регулювання має здійснюватися не нормами трудового законодавства, а нормами адміністративного права. Проте, ми все ж вважаємо, що праця нотаріусів все ж регулюється нормами трудового права, але можливим є й вплив окремих норм адміністративного права.

6. Нотаріуса як суб'єкта трудового права визначає й встановлений процес оформлення трудових правовідносин, що здійснюється у відповідності до певної процедури, яка визначена трудовим законодавством. Так, для державних нотаріусів характерним є чіткий порядок добору нотаріуса на посаду. Такий добір характеризується особливими умовами доступу до роботи, особливим порядком реалізації нотаріусом права на відпустку, на оплату праці (особливою є структура заробітної плати) тощо.

7. На нотаріуса поширюються юридичні гарантії, які притаманні для суб'єктів трудового права та трудових правовідносин. Погодимось із думкою Н.В. Кохан, що юридичні гарантії відіграють службову роль щодо прав та обов'язків, які становлять ядро правового статусу особи. Вони забезпечують ефективне їх функціонування, впливають на їх обсяг. Сутність гарантій полягає у забезпеченні здійснення прав, виконання обов'язків і встановлення ефективного механізму їх захисту й охорони [13, с. 4]. Слід окремо наголосити на тому, що правовий статус державного та приватного нотаріуса як суб'єктів трудового права є різним, проте, основні гарантії, які визначені трудовим законодавством поширюються як на державного так і приватного нотаріуса. З першого погляду може здатися, що на приватного та державного нотаріуса в однаковій мірі здійснюється вплив загальних норм трудового права, а саме: вони при вчиненні нотаріальних дій мають рівні права та несуть рівні обов'язки, а документи, які вони посвідчують мають однакову юридичну силу. Так, державний нотаріус виступає у трудових правовідносинах як працівник, оскільки фактично укладає трудовий договір із державою на виконання нотаріальних дій, дотримується трудового розпорядку дня. Крім того, на державного нотаріуса поширюються загальні норми щодо його звільнення з роботи, в той час як приватного нотаріуса окремі норми не поширюються, а підстави для звільнення взагалі різняться. Проте гарантії при звільненні існують, вони визначені саме трудовим законодавством та поширюються як на державного так і приватного нотаріуса.

Висновок. Отже, в цілому можемо говорити про можливість та доцільність розгляду нотаріуса як суб'єкта трудового права, оскільки він наділений всіма ознаками, які є притаманні таким суб'єктам. Проте окрему увагу варто звернути й

на те, що нотаріус може за певних умов бути таким суб'єктом трудового права як роботодавець. Особливо це питання стосується роботи приватних нотаріусів. Правового статусу нотаріуса як роботодавця, останній набуває у випадку вчинення нотаріальної діяльності та залучення до роботи помічника нотаріуса, бухгалтера, секретаря тощо. Характерною рисою саме таких правовідносин та визначення нотаріуса як суб'єкта трудового права є необхідність укладання нотаріусом із помічником нотаріуса відповідного трудового договору. А це означає, що на нотаріуса покладаються відповідні трудові обов'язки, які визначені на законодавчому рівні та обумовлені трудовим договором.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Трудове право України (основи теорії трудового права): навч. посіб. / В.В. Бонтлаб, К.М. Біда, В.Л. Костюк, Я.В. Сімутіна, І.Р. Вітик, В.П. Мельник, О.Я. Мельник; Нац. ун-т «Кієво-Могилян. акад.», Нац. ун-т «Остроз. акад.». Київ: Промінь, 2010. 280 с.
2. Куценко Т.Р. Зміст поняття «спеціальний суб'єкт трудового права». Юридичний науковий електронний журнал. 2022. № 5. С. 701–704.
3. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник. Х.: Фірма «Консум», 1998. 480 с.
4. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. Відомості Верховної ради України. 1993. № 39. Стаття 383.
5. Білько (Досінчук) К.Ф. Правовий статус нотаріуса в Україні. Сучасний вимір держави і права: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 24-25 травня 2013 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2013. С. 89–91
6. Ільїна Ю.П. Деякі питання, що виникають при визначенні правового статусу нотаріуса в Україні. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного ун-ту. 2011. № 1. С. 105–108.
7. Бондарєва М.В. Гарантії нотаріальної діяльності. Університетські наукові записки. 2010. № 2(34). С. 79–82.
8. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року № 322-VIII. Відомості Верховної Ради УРСР 1971. Додаток до N 50.
9. Пилипенко П.Д. Проблеми теорії трудового права. Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. Л. 1999. 214 с.
10. Баранкова В.В. Система суб'єктів нотаріального процесу: теоретичні та практичні аспекти. Мала енциклопедія нотаріуса. 2013. № 6. С. 155–166.
11. Костюк В.Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія. Київ: Видавець Карпенко В.М., 2012. 464 с.
12. Иванов С.А. Трудовое право переходного периода: некоторые проблемы. Государство и право. 1994. № 4. С. 53–61.
13. Кохан Н.В. Гарантії трудових прав працівників та шляхи їх удосконалення: дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.05 «Трудове право; право соціального забезпечення»; Одеська національна юридична академія. Одеса, 2008. 176 с.